

Nová kniha o vídeňském císařském dvoře

/ Pavel Koblasa /

Během loňského roku 2011 se na pultech knihkupectví v českých zemích objevil díky nakladatelství Ikar český překlad zajímavé práce rakouské kunsthistoričky Martiny Winkelhofer, která působí v současnosti na vídeňské univerzitě. Zčásti přednáší i na Univerzitě Karlově v Praze. Její specializací je období vlády rakouského císaře Františka Josefa I. (1848–1916) s důrazem na strukturu a podobu jeho dvora, čehož důkazem je též její nová kniha. Německý originál s názvem *Viribus unitis. Der Kaiser und sein Hof. Ein neues Franz-Joseph-Bild* vydalo roku 2008 nakladatelství Amalthea Signum Verlag ve Vídni.

Knihu lze sice svým charakterem zařadit spíše do skupiny populárně-naučné literatury, což však nijak nesnižuje její obsah a přínos. V patnácti kapitolách autorka poutavým způsobem přiblížila život na vídeňském císařském dvoře v době vlády Františka Josefa I. Kapitoly jsou celkem přehledně a vhodně členěné, autorka přibližně zachovala i chronologický sled událostí. Kniha začíná nástupem Františka Josefa na trůn a převzetím celého dvora od svého předchůdce Ferdinanda I. řečeného Dobrotivého. Přes pohnuté události let 1866–1867 se dostaneme až k posledním létům vlády staříčského císaře. Dále se autorka věnuje podobě dvora za jeho nástupce císaře Karla I. a v závěru popisuje zánik císařského dvora v souvislosti se zánikem celé Rakousko-uherské říše. Definitivně byl císařský dvůr coby instituce zlikvidován orgány mladé Rakouské republiky koncem roku 1921.

Čtenář se v knize dozví nejen popis každodenního dne císaře a jeho okolí, který už známe i z jiných knih, ale zajímavé jsou statě, kde jsou přímo přiblíženy jednotlivé dvorské úřady, zejména úřad nejvyššího hofmistra (Obersthofmeisteramt), úřad nejvyššího komořího (Obersthofkammeramt), úřad nejvyššího maršálka (Obersthofmarschallamt) a úřad nejvyššího štolby (Oberststallmeisteramt), a jejich představení, kupříkladu osobnost reformního nejvyššího hofmistra Konstantina prince Hohenlohe-Schillingsfürst. Dozvíme se o běžném fungování těchto úřadů, o jejich vnitřním členění, kompetencích a povinnostech v rámci císařského dvora. V systému měly důležité postavení ještě vojenská kancelář, kabi-

netní kancelář, generální ředitelství císařských soukromých a rodinných fondů a ministr zahraničí a císařského domu. V knize nechybí ani informace o prostých zaměstnancích dvora (např. kuchaři, číšníci, komorníci, vrchní krmiči, rozsvěčovač luceren, livrejovaní sloužící ad.), o jejich bydlení v císařských palácích, o pořádání a přesné organizaci dvorských slavností, o skandálech. Zvláštní kapitola se zabývá financováním dvora, která dokazuje, že habsburský dvůr nebyl žádnou rozmařile žijící institucí, jak se v minulosti často tradovalo. Paní Winkelhofer se na konkrétních případech pokusila ve své publikaci dokázat, že úředníci císařského dvora rozhodně nenáleželi jenom ke konzervativní části společnosti, a že císař František Josef I. se neobklopoval žádnými „našeptávači“ a „pochlebovači“, nýbrž se snažil mít ve svém bezprostředním okolí většinou spolehlivé a kvalitní osoby, které mu vždy prozradí pravý stav věcí.

Na knize je samozřejmě cenné to, že vznikla díky studiu mnoha archivních pramenů uložených především v Österreichisches Staatsarchivum ve Vídni (část Haus-, Hof- und Staatsarchiv). Autorka spolupracovala s řadou rakouských a německých odborníků a mohla využít k práci i některé soukromé archivy (např. rodinný archiv knížat Hohenlohe-Schillingsfürst ve Vídni, rodinný archiv hrabat Hoyos v dolnorakouském Hornu). Navštívila mimo jiné i pražský Národní archiv, kde bádala ve fondech Rodinný archiv Metternichů a Policejní ředitelství Praha. Kniha obsahuje četné ilustrace z prostředí císařské rodiny, dvorských hodnostářů či dvorských zaměstnanců. Dílo lze všem zájemcům o 19. a počátek 20. století vřele doporučit, zvláště když se jedná v podstatě o první široce distribuovanou knihu na toto téma vydanou v českém jazyce.

Winkelhofer, Martina: Viribus unitis. Císař a jeho dvůr. Nový pohled na Františka Josefa. Ikar, Praha 2011, 237 s.